

Logopedisten moeten meer op de voorgrond komen

Ruud Nannes

Miriam Helsper heeft een allround logopediepraktijk in Odijk-Bunnik. Samen met drie medewerkers behandelt zij alle voorkomende stoornissen waarbij iedere collega nog een specialisme heeft. Behalve logopedist is Miriam ook adem- en ontspanningstherapeut. Daarnaast geeft ze op de IVA in Driebergen het vak presentatietechnieken. Aan deze hbo-opleiding studeren overwegend jongens voor een commerciële of managementfunctie in de autobranche. “Logopedisten zijn vakinhoudelijk heel sterk, maar durven zich nog niet teveel op de voorgrond te plaatsen. Van deze studenten leer ik om commerciëler te zijn en ook te denken aan het zakelijke aspect van een onderneming.” Over inspirerend spreken en creatieve groepslessen.

Miriam Helsper ziet het logopedische vakgebied breder dan alleen stem, taal, spraak en gehoor. Het is meer dan de optelsom van deze functiegebieden. Logopedie gaat over het geïntegreerde geheel van verbale en non-verbale kwaliteiten waarover je kunt beschikken als je communiceert. “Op de IVA is het vak presenteren een belangrijk onderdeel van de veel bredere opleiding Management en Techniek. Studenten krijgen commerciële vakken, recht, talen en natuurlijk ook veel technische vakken. Ik geef wekelijks les aan tweedeaars. Die moet je op hun leeftijd stimuleren om voor de groep te spreken. Het is belangrijk om de juiste vertaalslag te maken. Het zijn allemaal jongens en een paar meisjes die gek zijn van auto’s en techniek. Ik moet dus op hun niveau ‘levelen’, hun taal spreken, om ze op het podium en over hun spreekangst te krijgen. Dan leg ik ze uit dat presenteren allereerst gaat over het met jezelf bezig zijn: hoe sta ik, hoe kom ik over. Vanwege mijn logopedische achtergrond zie ik hoe iemand spreekt en kijkt. Door gebaren en mimiek te gebruiken en zelf open te zijn, bereik je dat de studenten het presenteren kunnen oppikken. Ik laat ook wel voorbeelden zien van mensen met spreekangst en hoe dat terugslaat op de articulatie of de ademhaling. Om makkelijk en ontspannen te kunnen presenteren zijn houding, adem, stem en articulatie de belangrijkste gebieden. Logopedie is dus

eigenlijk het hoorbare deel van hoe je in je vel zit.”

Techniek van presenteren

Met vijftien jaar ervaring als logopedist en ademtherapeut – ze deed de opleiding Van Dixhoorn – lukt het Miriam om haar klas een jaar lang wekelijks te boeien in het presenteren. “De studenten kunnen zich nog moeilijk inleven hoe ze goed voor de dag moeten komen. Ze willen dat je ze dat concreet uitlegt, dat je vertelt wat ze moeten doen. Dan bespreek ik met ze hoe ze indruk proberen te maken op de meisjes, of wat ze aantrekken voor het gala. Of hoe ze aan tafel zitten. Op dat niveau geef je ze inzicht in de technieken van presenteren. Daarbij maak ik vergelijkingen met auto-onderdelen of de technische staat van de motor. Dat pikken ze goed op.”

Presenteren is al tachtig jaar een hoofdvak op de IVA. Haar stage in het vierde jaar doorliep Miriam op deze school. “In 1995 was er ook tijd voor individuele logopedie als studenten last hadden van spreekangst, stotteren, heesheid of articulatieproblemen. Later is dit geschrapt en vervangen door trainingslessen. Nu krijgen studenten in kleine groepen tips om het spreken en presenteren te verbeteren.” Tijdens het jaar staan er diverse soorten korte en langere presentaties op het programma, zoals overtuigende presentaties, productpresentaties en slechtnieuwsgesprekken. “Alle presentaties worden

opgenomen, direct bekeken en van feedback voorzien. Dit motiveert de studenten om op het podium te klimmen en het beste uit zichzelf te halen”, legt Miriam uit.

Zakelijke cultuur

Van de studenten leert Miriam, die ooit een commerciële opleiding volgde, om zakelijk te denken. “Het streven naar winstgevendheid is belangrijker dan wij logopedisten denken. Ik leer van ze dat je je financiële plaatje goed moet hebben, dat je moet weten hoe je je wilt profileren. Ik loop op de IVA in een zakelijker omgeving dan in mijn praktijk. Hier word ik met u aangesproken en ben ik gekleed in pak. Die zakelijke cultuur werkt door in mijn werk als logopedist. Ik vind het belangrijk om voorlichting te geven aan leidsters van peuterspeelzalen en kinderdagverblijven over spraak-/taalontwikkeling of leerkrachten uitleg te geven over hun stemgebruik. Het cliché dat logopedie iets met voeten is kom je toch nog steeds tegen. Ik profileer mij door middel van mijn website www.logopediepraktijkodijk.nl, maar ook door het geven van cursussen.” Miriam wil dat er allemaal bij doen omdat ze ‘uit de kleine kamer van de logopedie wil komen’.

Hoe zit het nu met het doceren van presentatietechniek in een mannenbolwerk en het runnen van een logopedische praktijk? Wat maakt die combinatie voor Miriam toch zo aantrekkelijk. Ze geeft toe dat ze geen held is in administratief werk en liever met haar hart en handen werkt. Met haar collega-logopedisten wil ze toch vooral een mooie praktijk neerzetten. “Op de IVA houd ik me bezig met het aanleren van manieren waarop iemand zijn sterke kanten laat zien. Om optimaal te kunnen presenteren heb je een doel en inhoud nodig. Daar zit tegelijk een lading gevoel bij. Als ik een auto koop, wil ik serieus benaderd worden. Dus moet de verkoper betrokken overkomen, mij op mijn gemak stellen. Een logopedist is voor mij terecht een goede communicatiecoach, omdat zij in de behandeling op dat niveau met een patiënt werkt. Maar ik wil me geen communicatiespecialist noemen, omdat die term niets zegt over mijn logopedische kwaliteiten.”

Groepsbehandeling

Miriam heeft inmiddels de DTL-training gedaan, dus maken we een volgend uitstapje. Wat zijn de kansen voor logopedisten zodra de zorg direct toegankelijk is? “Ik denk dat logopedie/ademtherapie een veilige basis kan zijn voor mensen met bijkomende psychische klachten. Zonder verwijzing zal iemand wat sneller naar een logopedist gaan. Dan zul je die psychische klacht er dus wel uit moeten halen en de patiënt terugsturen naar de huisarts.”

Verder ziet Miriam mogelijkheden in groepsbehandelingen. “Net als bij de lessen in presentatietechnieken kun je sommige logopedische problemen ook in groepen behandelen. Het kan bijvoorbeeld

effectiever zijn om klassikaal de mondmotoriek te trainen zodat de kinderen met afwijkend mondgedrag zich geen uitzondering voelen in de klas. Of leerkrachten met stemproblemen in een groepje behandelen of een cursus aanbieden! We moeten creatief zijn in het bedenken van groepslessen, dat kan op dit moment nog makkelijker vanuit de ademtherapie dan de logopedie.”

Het onvermijdelijke woord ‘profilieren’ valt. Is logopedie een product waar men meer over wil weten? Miriam Helsper: “Jazeker, want logopedie is voor meer dingen goed dan alleen een (medisch)

spraakprobleem. Dat moeten we vertellen op een laagdrempelige manier. Via mond-tot-mondreclame of een folder. We geven goede adviezen en luisteren aandachtig. Logopedisten zijn erg betrokken bij de patiënt, maar we schreeuwen niet van de daken wat we kunnen. De fysiotherapeuten hebben hun positie ingenomen bij astma en COPD. Maar patiënten kunnen evengoed voor ademoefeningen naar de logopedie. We kunnen op zijn minst daarin samenwerken”.

Hebben logopedisten dan toch een commerciële boodschap die het voordeel voor de cliënt bena-

drukt? “Het is goed voor je persoonlijke contacten, het lost je verstaanbaarheidsprobleem op en je kunt jezelf duidelijk maken. Had je ooit een negatieve ervaring met een spreekbeurt? Door logopedie voel je je zekerder. Logopedie is goed voor je carrière: je kunt je zichtbaarder laten horen”, somt Miriam een aantal ‘verkoopargumenten’ van de logopedie op. “Maar we horen ze te weinig van de logopedisten zelf, omdat we nog te braaf zijn”, concludeert ze verontschuldigend.

Uit de praktijk van... Annette de Groot en Nienke Havinga

Annette de Groot en Nienke Havinga hebben een gezamenlijk project gericht op pedagogisch medewerkers (leidsters peuterspeelzalen, kinderdagverblijven, gastouders) in de gemeenten Borger-Odoorn, Aa en Hunze, Emmen en Coevorden.

Kunnen jullie vertellen waar dat project over gaat?

De cursus ‘Met plezier leren communiceren’ is een cursus voor pedagogisch medewerkers in de kinderopvang (bijvoorbeeld leidsters peuterspeelzaal, kinderdagverblijf, gastouders). De cursus is onder andere gebaseerd op de Hanen oudercursus ‘Praten doe je met z’n tweeën’ en ‘Learning Language and Loving It’ van het Hanen Centre in Toronto.

Tijdens de cursus wordt er naast een theoretisch deel ook een praktijkgericht gedeelte aangeboden. Hier ligt vooral de kracht van de cursus. We komen dan bij de cursisten op de groep om te filmen. Deze opnames worden besproken en de cursist krijgt handvatten om verder te kunnen. Zo proberen wij de cursist te coachen om zo tot een nog betere taalstimulatie in de groep te komen.

Wat was de aanleiding om aan dit project te beginnen?

In deze regio is men veel bezig met (vroeg) schoolse taalstimulering (VVE). Vanuit onze praktijken geven we geregeld een Hanen-oudercursus. Ook bieden we deze Hanen-oudercursus samen met MEE Drenthe aan. Tijdens het geven van deze cursussen merken we regelmatig dat niet alle zorg rondom het kind wat betreft het stimuleren en begeleiden van de taalontwikkeling, op één lijn zit. Om daar wel één lijn in te krijgen vinden wij het belangrijk om ook de leidsters te begeleiden en niet alleen de kinderen en hun ouders. In dit kader van ‘breed kijken met het kind centraal’ hebben we de koppen bij elkaar gestoken en deze cursus geschreven. In deze cursus leren de leidsters hoe zij een positieve, communicatieve basishouding aan kunnen nemen zodat zij de peuters optimaal kunnen begeleiden bij de taalontwikkeling.

Wat willen jullie met dit project bereiken?

Wij hopen de cursisten meer over de taalontwikke-

ling te leren en hoe zij bewust de juiste voorwaarden kunnen scheppen voor een optimale taalontwikkeling in de groep.

Inmiddels zijn de eerste evaluaties binnen. Hieruit blijkt dat de cursus erg positief wordt beoordeeld. Enkele opmerkingen van cursisten zijn: “Ik ben meer tevreden over de communicatie tussen mij en de kinderen in de groep”; “Ik zie vooruitgang bij het kind met taalproblemen”; “Vooral de coachingsmomenten waren erg waardevol”; “De theorie was wel bekend, soms wat weggezakt, maar de coaching was erg verhelderend”; “Een fijne cursus”.

In de evaluatie wordt ook gevraagd of ze de cursus zouden aanbevelen aan collega’s. Hier wordt meestal een ja ingevuld met als voornaamste reden dat de coachingsmomenten als erg waardevol worden ervaren.

Hebben jullie nog hulp ‘van buiten’ gekregen, of doen jullie het op eigen kracht?

Na een aantal jaren te hebben overlegd met gemeenten, kinderopvang en peuterspeelzalen hebben wij uiteindelijk toestemming gekregen de cursus te verzorgen. Het schrijven van de cursus en het overleg is in onze eigen tijd gebeurd. De cursus wordt gefinancierd door de gemeente. Deze heeft

subsidie gekregen voor het project ‘Vanzelfsprekend’ van het ministerie in het kader van de VVE.

Wij geven deze cursus op eigen kracht. Hier bundelen we onze kennis van de taalontwikkeling en -stimulering en maken we gebruik van de ervaring die we hebben met het geven van de Hanen-oudercursus vanuit onze praktijken en samen met MEE Drenthe.

Nu hebben jullie ook allebei een eigen praktijk. Hoe is dat te combineren?

Je kunt dit soort projecten alleen samen doen wanneer het vertrouwen onderling groot is. Onze praktijken sluiten qua werkgebied op elkaar aan. Dan kun je twee dingen doen: óf je probeert elkaar uit de markt te werken, óf je bundelt je krachten en gaat samenwerken. Dit laatste kan alleen als je goede afspraken maakt en open bent over werkwijze, plannen, en dergelijke. Helaas gebeurt dat niet altijd binnen de logopedie. Wij zijn van mening dat wij liever energie in positieve ontwikkelingen steken dan in negatieve gedachten. Daar putten wij onze energie uit!

Waar willen jullie over een paar jaar staan met je praktijk?

Dat is een moeilijke vraag. De logopedie is natuurlijk nogal afhankelijk van beslissingen van bovenaf. En wat gaat de komende nieuwe regering nu weer voor plannen uitvoeren? Wij denken dat je altijd met open vizier moet werken en kansen moet herkennen en pakken. Over een paar jaar willen we wel kunnen zeggen: ik heb geen kansen gemist, ik vind mijn werk nog leuk en ik bruis nog steeds van ideeën waar ik voor ga!